

ja kantavat myös vastuun tieteenalan tulevaisuudesta. Juhlakirjan nimi on Kasvatuksen monimuotoinen sarka. Sen artikkelit ovat:

<i>Antti Lappalainen</i>	<i>Martti T. Kuikka – opettaja ja tiedemies</i>
<i>Martti T. Kuikka</i>	<i>Humanism in Schoolpolicy in Finland after 1945</i>
<i>Sirkka Ahonen</i>	<i>Kouluhistorian vaihtuvat paradigmat</i>
<i>Irina Buchberger</i>	<i>Mikä äidinkieli?</i>
<i>Saara Hakaste</i>	<i>Kasvatuksen historiaa kansainvälisesti</i>
<i>Jyrki Männistö</i>	<i>Kieliryhmien koulurettelöt itsenäisyyden alussa</i>
<i>Esko Nikander</i>	<i>Idea hyvästä opettajasta 1920- ja 1930-lukujen Suomessa</i>
<i>Anni Punto</i>	<i>Terveystieteiden soveltuvuuskokeet</i>
<i>Jukka Rantala</i>	<i>Kansakoulunopettajat ja kapina</i>
<i>Vesa Tuominen</i>	<i>Brander-suku karjalaisena kansanvalistajana</i>
<i>Hannu Välimäki</i>	<i>Teologia – uskonnonpedagogiikka – kasvatustiede.</i>

Esimies lausui parhaat kiitokset johtokunnalle, juhlakirjan toimittajakunnalle kuin myös kaikille jäsenille arvokkaasta juhla-
kirjasta.

Seuran hallituksen jäsen dosentti KT Saara Hakaste osallistui ISCHE:n kongressiin Australian Sydneyssä elokuussa. Vuoden teemana oli Education and Ethnicity. Hakasteen esitelmän aiheena oli Between two cultures, Jacob Fellman as an educator of the Finnish Lapps in the beginning of the nineteenth century. Muita suomalaisia osanottajia siellä ei ollut.

Professori Martti T. Kuikka osallistui Lahdessa syyskuussa pidettyyn ECER:n (Euroopan Kasvatustieteen Seurojen järjestö) kongressiin, jossa oli myös kasvatuksen historian työryhmä.

Tieteellisten seurojen yhteiselin (valtuuskunta) vietti loka-
kuussa 100-vuotisjuhlaa, esimies oli mukana pääjuhlassa.

Seuran toiminta on taloudellisten resurssien puitteissa sisältänyt niin kuukausikokoukset kuin vuosikirjan julkaisemisen. Jäsenmäärä on hieman kasvamaan päin. Kuukausikokousten osanottajamäärä on noin 15–20, mitä on pidettävä hyvänä aktiivisuuden osoituksena.

Helsinki 15.2.2000

*Martti T. Kuikka
esimies*

Suomen Kouluhistoriallisen Seuran toimintakertomus vuodelta 2000

Vuosi 2000 oli Suomen Kouluhistoriallisen Seuran 65:s toimintavuosi. Seuran vuosikokous pidettiin helmikuun 15. päivänä 2000. Seuran hallitus sai seuraavan kokoonpanon:

- *Martti T. Kuikka*
- *Erkki Merimaa*
- *Sirkka Ahonen*
- *Aaro Harju*
- *Sven Gladh.*
- *Jouko Kauranne*
- *Antti Lappalainen*
- *Saara Hakaste*
- *Martti Hölsä*

Seuran esimieheksi valittiin professori Martti T. Kuikka, varaesimieheksi FT Jouko Kauranne, sihteeriksi ylitarkastaja Erkki Merimaa alkuvuodeksi ja dosentti Saara Hakaste loppuvuodeksi ja rahavarojen hoitajaksi KL Elise Lujala.

Vuosikokousesitelmän piti Kerhokeskuksen toiminnanjohtaja KT Minna Riikka Järvinen väitöskirjansa pohjalta aiheesta "Saamelaisten musiikkikulttuuri saamelaisena joikuperinteenä". Esitelmä pohjautui ajankohtaiseen tutkimustulokseen, jota tekijä valotti musiikkinäyttein. Esitelmä herätti vilkkaan keskustelun vähälle huomiolle jääneestä kasvatuksen historian tutkimusalueesta, joka on yhteistä musiikkitieteen kanssa. Kokous pidettiin Kerhokeskuksen tiloissa.

Maaliskuun kuukausikokouksessa FM Martti Hölsä kertoi uudesta Itä-Karjalan tutkimuksestaan, jossa hän oli selvittänyt opettajien täydennyskoulutusta vuosina 1941–1944. Kyseessä on tutkimusaineisto, joka on vastikään ollut tutkijoiden käytössä ja jota sittemmin on voitu täydentää mukana olleiden

opiskelijoiden ja myöhemmin opettajana toimineiden haastattelulla. Martti Hölsä loi mielenkiintoisen kuvan sodan aikaisista tapahtumista ja suomalaisten pyrkimyksistä koululaitoksen kehittämiseksi Itä-Karjalassa.

Huhtikuun kuukausikokouksessa johtaja Pentti Knuutinen kertoi sotalasten asemasta, sijoittamisesta ja myöhemmistä vaiheista. Hän toi varsin ajankohtaisen teeman esille, koska vasta viime vuosien aikana asiasta oli alettu keskustella julkisuudessa laajemmin ja pyrkiä myös systemaattisen tutkimuksen tekemiseen. Pentti Knuutinen, jolla on henkilökohtaista kokemusta sotalapsena olemisesta, otti esille monia uusia näkökohtia sotien aikaiseen tilanteeseen.

Lokakuun kuukausikokouksessa FT Hilikka Laamanen alusti väitöskirjansa temasta "Kenen koulu, sen kansa. Lehdistökeskustelu kansakoulun muodosta ja sisällöstä kansakouluasetuksesta piirijakoasetukseen (1866–1898)". Väitöskirja ilmestyi seuran julkaisusarjassa. Teema liittyi yhteen keskeiseen koululaitoksen murrosvaiheeseen, jossa kansakoulu haki paikkaansa suomalaisessa yhteiskunnassa ja jossa eri intressipiirit pyrkivät vaikuttamaan kansakoulun asemaan, toimintalinjoihin ja muotoon. Tekijä valotti perusteellisesti nimenomaan lehdistön sivuilla heijastuvaa kuvaa.

Helsingin kaupunki oli saanut uuden koulumuseon valmiiksi ja piti seuraa vieraanaan marraskuun 14. päivänä 2000 pidetyssä kokouksessa. Museolehtori Sauli Leppälä toimi mainiona oppaana niin museon monipuolisten kokoelmien kuin sen kehittämissuunnitelmien läpikäymisessä. Museossa on hyödynnetty teknisiä keinoja video- ja tietokoneohjelmia hyväksi käyttäen, jolloin koululaitoksen historia näyttäytyy havainnollisesti vierailijoiden eteen. Tutkimus olisi entistä laajempaan antamassa museolle uusia ulottuvuuksia yhteistyössä kansainvälisten koulumuseoiden kanssa.

Joulukuun kuukausikokous merkitsi seuran 37:n vuosikirjan julkistamista. Sen teema oli Kasvatus ja koulutus murrosaikoina. Vuosikirjan artikkelit olivat Martti T. Kuikka

(Textbooks on didactics and the religious instruction in the Finnish primary schoolteacher training colleges), Martti Hölsä (Suomalaisten kouluhankkeita Itä-Karjalassa Jatkosodan aikana), Tuula Hyyrö (Kaurialan kassapäät sotavuosina), Jouko Kauranne (Sotilaspoikien kasvatuseriaa), Elise Lujala (Välitysluokka siltana kodista kouluun), Jussi Isosaari (Opettajana Itä-Karjalassa), Jyrki Männistö (Niukat kalliinpaikanlisät ja vähäiset virantoimituspalkkiot, yleissivistävien koulujen opettajien palkkataistelu 1920- ja 1930-luvuilla), Jukka Rantala (Kansakoulunopettajat kouluhallituksen mustassa kirjassa) sekä Jarl Stormbom (Waldemar Ruin ja hänen johtoasemansa kasvatustopin ja didaktiikan professorina).

Useimmat kirjoittajista olivat kertomassa artikkelinsa syntytaustoista ja vastaamassa kysymyksiin. Näin vuosikirja pyrkii monilla ajankohtaisilla teemoilla välittämään kuvaa kasvatuksen historian tutkimuksesta ja harrastuksesta.

Kuukausikokousten ohella julkaisutoiminta on toinen seuran toiminta-alue. Vuosikirja 2000 osoitti seuran pysyneen tavoitteessaan. Toimituskunnassa olivat Martti T. Kuikka, Erkki Merimaa, Jouko Kauranne ja Sven Gladh. Toinen julkaisusarjan teos oli Hilikka Laamasen edellä mainittu väitöskirja, joka oli ensimmäinen tässä sarjassa.

Kolmas alue on yhteistoiminta muiden seurojen kanssa. Johtokunnan jäsenistä Martti T. Kuikka, Saara Hakaste ja Elise Lujala osallistuivat syyskuussa 2000 Espanjassa pidettyyn Kasvatuksen historian kansainväliseen kongressiin (ISCHE). Sen aiheena oli Books and Education.

Seura on edelleen Tieteellisten seurain valtuuskunnan jäsen ja Suomen Tietokirjailijat ry:n jäsen.

Seuran jäsenmäärä on pysynyt samana. Jäsenmaksuun on sisällytynyt seuran vuosikirja. Kuukausikokousten osanottajamäärä on ollut noin 15–20, mitä on pidettävä seuran jäsenmäärän kannalta korkeana.